Szovjet vezető testületek tanácskozása

● Moszkva (TASZSZ)

Az SZKP KB Politikai Bizottsága, a Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsa Elnöksége és a Szovjetunió Minisztertanácsa teljes *elégedettségét* fejezi ki a *Leonyid Brezsnyev*, az SZKP KB főtitkára, a Legfelsőbb Tanács Elnökségének elnöke által vezetett szovjet párt- és kormányküldöttség NDK-beli látogatásának eredményeivel, állapítja meg a Politikai Bizottság, és a vezető állami testületek értékeléséről tegnap, csütörtökön Moszkvában közzétett *közlemény*. A szovjet párt- és kormányküldöttség október 4—8. között tett hivatalos, baráti látogatást a Német Demokratikus Köztársaságban.

Az NDK megalakulásának 30. évfordulójával kapcsolatos ünnepségeken részt vett szovjet küldöttség látogatása az SZKP és az NSZEP, a Szovjetunió és az NDK közötti együttműködés további megszilárdítása, valamint a béke és a nemzetközi biztonság létérdekei szempontjából egyaránt *kiemelkedő* jelentőségű eseménnyé vált.

Leonyid Brezsnyevnek és *Erich Honeckernek*, az NSZEP KB főtitkárának, az NDK Államtanácsának elnöke, valamint a két küldöttség tagjainak tárgyalásain és találkozóin a két ország együttműködésének minden fontos vonatkozásáról véleményt cseréltek, és hosszú távra *meghatározták* az együttműködés tökéletesítésének és elmélyítésének főbb irányait.

Az SZKP KB Politikai Bizottsága, a Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsa Elnöksége és a Szovjetunió Minisztertanácsa fontos elvi jelentőségűnek tartja, hogy a katonai enyhülés és a leszerelés problémáiról Leonyid Brezsnyev berlini beszédében előterjesztett *új szovjet kezdeményezés* az NDK és a szocialista közösség többi testvérországának teljes támogatására talált. Az új szovjet kezdeményezést *nagy érdeklődéssel* fogadták sok ország befolyásos köreiben, és megerősítette a népeknek a tartós békéhez fűzött reményét.

Figyelmet érdemel mindazonáltal, hogy a NATO tagországaiban a szovjet kezdeményezés pozitív jellegének elismerésével együtt *változatlanul mesterkélt érveket sorolnak fel annak érdekében, hogy igazolják a közép-hatótávolságú új amerikai nukleáris rakétafegyverek Nyugat-Európában történő elhelyezéséről szőtt veszélyes terveket*, azaz megsértsék a két csoportosulás katonai erőinek a kontinensen kialakult egyensúlyát.

A szovjet kezdeményezés lehetőséget nyitott arra, hogy megakadályozzák a fegyverkezési hajsza új fordulóját, a tényleges leszerelés útjára lépjenek, megőrizzék és megsokszorozzák az enyhülés és a békés együttműködés eredményeit. Az Egyesült Államoktól, az NSZK-tól, a NATO többi országától függ, hogy *kihasználja-e ezt a lehetőséget*. A nyugati országok vezetőinek felelősséget kell tanúsítaniuk, és a jóakarat szellemében kell válaszolniuk a Szovjetunió példájára. *A népek ezt várják tőlük.*

Az SZKP KB Politikai Bizottsága, a Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsának Elnöksége és a Szovjetunió Minisztertanácsa teljes egészében *jóváhagyta* a küldöttség tevékenységét, és megbízta az illetékes hatóságokat, hogy biztosítsák a Szovjetunió és az NDK között a látogatás során létrejött megállapodások maradéktalan megvalósítását.

Gustáv Husák fogadta Borbély Sándort

● Prága (MTI)

Borbély Sándort, az MSZMP KB titkárát, aki a CSKP Központi Bizottságának meghívására hétfő óta Csehszlovákiában tartózkodik, csütörtökön Prágában fogadta Gustáv Husák, a CSKP KB főtitkára, csehszlovák köztársasági elnök. A találkozón részt vett Milos Jakes, a CSKP titkára és Kovács Béla prágai magyar nagykövet is.

Szívélyes elvtársi megbeszélésükön Gustáv Husák méltatta a CSKP és az MSZMP, valamint a két ország jól fejlődő együttműködését, hangoztatva, hogy Csehszlovákia nagy jelentőséget tulajdonít a kapcsolatok további elmélyítésének.

Együttműködési megállapodás

● Pozsony (MTI)

Gergely István államtitkárnak, az Országos Vízügyi Hivatal elnökének vezetésével tegnap, csütörtökön hazaérkezett a magyar vízügyi küldöttség Pozsonyból, ahol egyezményt kötöttek a nagymaros—bősi (gabcsikovói) vízlépcsőrendszer építését és üzemeltetését irányító kormánymeghatalmazottak együttműködéséről. A magyar fél kormánymeghatalmazottja *Breinich Miklós*, az Országos Vízügyi Hivatal elnökhelyettese, a csehszlovák partneré pedig *Vladimir Lokvenc* szövetségi miniszterhelyettes. Összehangolt *együttműködésben ők irányítják és ellenőrzik a közös beruházás megvalósításának munkálatait.*

Az egyezményt Gergely István, az OVH elnöke és *Vladimir Margetin*, a Szlovák Szocialista Köztársaság erdő- és vízgazdálkodási minisztere írta alá.

Közéleti napló

ÜDVÖZLŐ TÁVIRAT

Losonczi Pál, a Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsának elnöke táviratban üdvözölte I. János Károly királyt Spanyolország nemzeti ünnepe alkalmából.

ACZÉL GYÖRGY FOGADTA MILANKO RENOVICÁT

A Parlamentben csütörtök reggel Aczél György, a Minisztertanács elnökhelyettese hivatalában fogadta Milanko Renovicát, Bosznia-Hercegovina Szocialista Köztársaság Végrehajtó Tanácsának elnökét. A szívélyes, baráti eszmecserén részt vett vendéglátója Marjai József, a Minisztertanács elnökhelyettese, valamint dr. Vitomir Gasparovics, a Jugoszláv Szocialista Szövetségi Köztársaság budapesti nagykövete is. Délelőtt az Országházban befejeződtek a hivatalos tárgyalások Marjai József és Milanko Renovica között. A megbeszélések végeztével emlékeztetőt fogadtak el a Magyar Népköztársaság és Bosznia-Hercegovina Szocialista Köztársaság gazdasági kapcsolatainak bővítési lehetőségeiről. Milanko Renovica tegnap elutazott hazánkból.

MAGYAR—SZOVJET KÖZLEKEDÉSI TÁRGYALÁSOK

Kétnapos határ menti megbeszélés zajlott le Mihail Avkszentyevics Leszecsko, a Szovjetunió Minisztertanácsának elnökhelyettese, valamint Pullai Árpád közlekedés- és postaügyi miniszter között, az október 9-én és 10-én megtartott elvtársi légkörű találkozón, amelyen Szalai Béla külkereskedelmi minisztériumi államtitkár is részt vett. M. A. Leszecsko megtekintette a MÁV záhonyi átrakó körzetét, majd a közlekedés és a szállítás időszerű kérdéseit, a külkereskedelmi árufuvarozások problémáit vitatták meg.

A ROMÁN KISZ-KÜLDÖTTSÉG LÁTOGATÁSAI

A Román Kommunista Ifjúsági Szövetség (UTC) küldöttsége, amely a Magyar Kommunista Ifjúsági Szövetség Központi Bizottságának vendégeként tartózkodik hazánkban, csütörtökön reggel felkereste a KISZ Komócsin Zoltán központi iskoláját, ahol a vendégeket Nagy Sándor, a KISZ KB titkára fogadta. A delegáció vezetője, Pantelimon Cavanescu, a Román Kommunista Ifjúsági Szövetség Központi Bizottságának első titkára, a Román Szocialista Köztársaság ifjúsági minisztere előadást tartott a román ifjúsági szövetség tevékenységéről, romániai ifjúsági politikájáról. A küldöttség ezután Kovács Jenőnek, a KISZ KB titkárának társaságában Békés megyébe látogatott. A román delegáció csütörtökön este visszaérkezett Budapestre.

EGYÜTTMŰKÖDÉS

Kallós Ödön, a Magyar Kereskedelmi Kamara elnöke és Otto Wolff von Amerongen, az NSZK Ipari és Kereskedelmi Kamarái Szövetségének elnöke együttműködési megállapodást írt alá csütörtökön hazánk és az NSZK kölcsönösen előnyös gazdasági, ipari és műszaki kapcsolatainak előmozdítására. A megállapodás lehetőséget biztosít a kapcsolatok további bővítésére. Szorgalmazza a két ország vállalatai, ezen belül a kis- és középvállalatok közötti kooperációk fejlesztését, a harmadik piaci együttműködést, valamint az ezekhez kapcsolódó véleménycserét.

RÁDIÓTELEX

MAGYAR FELSZÓLALÁS AZ ENSZ-BEN

Az ENSZ-közgyűlés 2. számú, világgazdasági és pénzügyi kérdésekkel foglalkozó bizottságában szerdán felszólalt dr. Domokos Mátyás nagykövet, a magyar küldöttség tagja. A világgazdasági helyzet alakulását elemezve hangsúlyozta, hogy a tőkés korlátozó politika nehezíti a gazdasági együttműködést, lehetetlenné teszi a nemzetközi kereskedelemben rejlő előnyök teljes kihasználását.

NOBEL-DÍJ

Az 1979. évi orvosi Nobel-díjat és az azzal járó 800 ezer svéd koronát az 55 éves Allan M. Cormack amerikai és a 60 éves Godfrey Newbold Hounsfield brit orvos kapta csütörtökön megosztva.

HADERŐ-CSÖKKENTÉSI TÁRGYALÁSOK

Dr. Emil Keblusek nagykövetnek, a csehszlovák küldöttség vezetőjének elnökletével csütörtökön megtartották Bécsben a közép-európai fegyveres erők és fegyverzet kölcsönös csökkentéséről folyó tárgyalássorozat 214. plenáris ülését. A tanácskozás egyedüli felszólalója Nyikolaj Taraszov nagykövet, a szovjet küldöttség vezetője volt, aki aláhúzta a Szovjetunió új történelmi jelentőségű kezdeményezésének fontosságát az európai katonai enyhülés és a bécsi tárgyalások előrehaladása szempontjából.

BÁNYA-SZERENCSÉTLENSÉG

Súlyos bányaszerencsétlenség történt Lengyelországban, amely 33 bányász halálát okozta. Október 10-én 18 óra 55 perckor a bytomi Dimitrov kőszénbányában 774 méteres mélységben szénporrobbanás történt. A legkorszerűbb technikai eszközök felhasználása, az ország legjobb szakértőinek és tudósainak segítsége és a bányamentők emberfelettien önfeláldozó kísérletei ellenére 33 bányász, akik a robbanás közvetlen közelében tartózkodtak, a helyszínen életét vesztette. A veszélyeztetett térségben 43-an voltak — közülük tízet az azonnal és nagy erővel megindított mentőakció során sikerült kimenteni. Hét személyt elsősegélyben részesítettek, hármat kórházba kellett szállítani.

Háromhatalmi tárgyalások

● Genf (MTI)

Genfben tegnap, csütörtökön újabb találkozót tartott a Szovjetunió, az Egyesült Államok és Nagy-Britannia küldöttsége. A három nagyhatalom — mint ismeretes — a genfi tárgyalásokon a nukleáris fegyverkísérletek általános és teljes betiltására hivatott szerződés tervezetét készíti elő.

Péter László

A szegedi vár

6. Olasz foglyok

Carbonariknak is szokták őket nevezni, de ez nem egészen pontos. A carbonarimozgalom még Napóleon uralma idején, 1806-ban Calabriában, az olasz csizma orrában keletkezett. A szabadkőművességhez hasonló, titkos társaság volt, célja Olaszország függetlenségének kivívása, egyesítése és polgári demokratikus berendezése. Nevük eredetét is homály borítja. Egyik fölfogás szerint onnan kapták nevüket, hogy először a *San Carbone*-kolostorban jöttek össze. Mások szerint miután az üldözések elől az Abruzzo-hegységbe menekültek, ott a szénégetők (olaszul *carbonari*) munkájához hasonló szertartások közepette gyűléseztek.

A szegedi olasz foglyok azonban nem calabriaiak, hanem észak-olaszországiak. *Lombardia és Velence tartományok lakosai voltak.* Lehettek köztük garázda, sőt bűnöző elemek is, de az osztrák elnyomás tervszerűen keverte össze az ilyeneket a politikai „rendzavarókkal", lázongókkal, szabadságharcosokkal, és egy kalap alá véve őket, összefogatta, majd bírói ítélet nélkül deportálta. Szabály szerint azokat, akik három évet fegyelemsértés nélkül letöltöttek, szabadon kellett volna bocsátaniuk. Egy 1839-ben írt beszámoló szerint addig 650 deportált közül mindössze 21-et engedtek el. Az osztrák elnyomás a maga szabta törvényt is megszegte, ha érdeke így kívánta.

Az első olasz foglyok 1833 május végén érkeztek Szegedre. 207 fő volt az első csapat. Száz rokkát rendeltek számukra. Hamarosan azonban megszaporodtak, és létszámuk 1834 őszétől *az ötszáz körül* mozgott, 1846-ban 461, 1848-ban, szabadulásukkor, 480 volt a létszámuk.

Szigorú napirendjük volt. Fél ötkor keltek, hatkor már munkába állottak. Főként fontak és szőttek. A fonók a kendert súlyra kapták a raktárostól, és egy font kenderért egy font fonalat kellett leadniuk. Az érte járó 16 krajcár felét levonták a kincstár javára „ruhakoptatás" fejében; 4 krajcárt „a rab javára" visszatartottak a szabadulásáig; s csak 4 krajcárt kapott kézhez. Munka közben nem volt szabad beszélniük. Tizenegykor volt ebéd, s egy órától már ismét dolgozniuk kellett napszálltáig, 4—7 óráig. A várbörtön elhanyagoltsága miatt nagy számú őrség; 150 katona vigyázott rájuk. De még így is megkísérelték a lehetetlent az elkeseredett foglyok.

Egy kortárs, aki mint gyermek, bejáratos volt a várba, bizonyos Herbich János kereskedő, 1900-ban elmondotta Vajna Károlynak, hogy hetenként kétszer a szegediek bemehettek a várba, és vásárolhattak a rabok készítményeiből. Elsősorban a maguk készítette flanellt árulták. De csináltak szíjgyártómunkákat, például ostorokat. Kiválóan ügyes esztergályosok voltak köztük; faragványokat, csontból való feszületeket, Szűz Mária-szobrokat, más figurákat készítettek. Kötöttek harisnyát, kesztyűt, színes szalmából képrámát, tükörkeretet, lószőrből karperecet, gyűrűt, fogvájótartó tokot, tűtartót. Sok gyermekjátékot csináltak; cirokból bábokat, kenderből ostort. Cukrász is volt köztük: ő cukros mandulát, kovacukrot árult. A vár udvarát derékig érő fallal különítették el; ennek tetején léckerítés volt. *A lécek közt adták ki a rabok portékáikat a vásárló szegedieknek.*

Azt is Herbich Jánostól tudjuk, hogy *a bábjátékot az olaszok honosították meg Szegeden.* Passiójátékot mutattak be ádventben, nyáron meg más, világi darabokat. „Énekelni is nagyon szépen tudtak a foglyok. A vár észak felől levő falánál, a sópajták felé néző ablakok alatt mindig nagy publikum hallgatta, amikor énekeltek esténként." Néha kellő őrizettel egy-egy fogoly kimehetett a Tiszára halászni, vagy a Csöpörke tóra (a mai Marx tér környékére) kecskebékát fogni. A békát nem horoggal, hanem a zsineg végére kötött *piros posztódarabbal* fogták. A béka bekapta a posztót, az olasz gyorsan kirántotta, bicskájával levágta a béka combját, és beledobta a hasára kötött négyszögletes fődeles kosárba.

„Szökésre csak egyre emlékezem. Tudom, hogy a szökevény négy napig lappangott a Kukoricavárosban (Rókuson). A nép nem adta ki, mert általában nagyon szerette az olasz foglyokat. A látogatók, amikor csak lehetett, élelmiszert főként pedig dohányt csempésztek be nekik." „Jó magaviseletű emberek voltak azok a foglyok. Úgy emlékezem, három volt köztük, akinek nagy tekintélye volt a többi előtt. *Signorénak* szólította ezeket a többi." Mint Abonyi Lajostól tudjuk, közöttük volt a kiváló nápolyi költő, Carlo Poério (1802—1848), aki szabadulása után fegyverrel a kezében esett el az osztrákok ellen küzdve a mestrei csatában.

Ügyüket már az 1839/40. évi országgyűlés is tárgyalta. A rendek sürgetésére Bécs azt a hazug választ adta, hogy nem politikai foglyok, hanem „megrögzött gonosztevők"! Ezzel ismét évekkel elodázódott sorsuk megoldása. 1848. március 15-e után a szegediek kérésére Deák Ferenc igazságügy-miniszter újból fölvilágosítást kért, hogy mi okból vannak itt elzárva az olaszok, akik közül többen „az olasz társadalom legelőkelőbb osztályához" tartoznak. A hírhedt Bach miniszter most szemérmetlenül elismerte, hogy a foglyok nem állottak bíróság előtt, nincsenek elítélve, s letartóztatásuk *„javíthatatlan rendzavarási hajlamuk"* miatt történt! Jól tudjuk, a zsarnokság számára mi minden minősül „rendzavarásnak"!

„Szegedre okvetlenül el kell mennem. Várnak, mert itt várja a nép a szabadság szavát, mint az idvezítő." Ezt írta Kossuth 1848. október 3-án Hódmezővásárhelyről a Honvédelmi Bizottmánynak a fővárosba, beszámolva alföldi toborzóútja sikereiről. „Tehát holnap jókor odamegyek. Gondoskodom a város erősítéséről, *valamit csinálok az olasz deportátikkal*, kiknek őrzésére naponként 900 nemzetőr vesztegettetik, biztosítom Szegedet minden esetre, és még holnap vagy 4000 fegyverest onnan útnak indítok a Dunához, és holnapután éjjel, nappal sietek Pestre, amint Önök kívánják."

Október 4-én érkezett Kossuth Szegedre. Azon a napon mondotta el híres toborzóbeszédét: *„Szegednek népe, nemzetem büszkesége, szegény elárult hazám oszlopa! Mélyen megilletődve hajlok meg előtted . . ."* Másnap, 5-én délben kereste föl a várat, és nyilvánította szabadnak az olaszokat. „Leírhatatlan tomboló öröm és sírás tört ki a szerencsétleneken, kik már a szabadulás reményét is elvesztették" — írta Szeged történetírója, Rejzner János. „Kossuthot térdelve körül karolgatták, s alig bírt közülük kiszabadulni, s hálálkodásuk elől kitérni. Börtöneiket nyomban elhagyták, s a városban »Evviva Kossuth!« kiáltásokkal elszéledtek. Kossuth intézkedésére azután október 9-én gőzhajón Szolnokra, s onnan Pestre vitettek."

A képviselőház október 10-én meghallgatta Kossuth beszámolóját, amelyben egyebek közt az olasz foglyok sorsáról is szólt.

Az olaszok közül sok, mint Poério is, hazatért, s otthon küzdött hazája szabadságáért. Mások nemsokára beállottak Alessandro Monti ezredes légiójába, és hazánk földjén küzdöttek a közös ellenség, a zsarnokság ellen. Harcoltak 1849. augusztus 5-én a szőregi csatában is. Emléküket Újszőregen a Légió utca, Szőregen a Hősök terén álló emlékművön márványtábla örökíti meg.

(Folytatjuk.)